

Rada
Unii Europejskiej

Bruksela, 24 marca 2022 r.
(OR. en)

7582/22

UK 55

PISMO PRZEWODNIE

Od: Sekretarz generalna Komisji Europejskiej (podpisała dyrektor Martine DEPREZ)

Data otrzymania: 24 marca 2022 r.

Do: Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, sekretarz generalny Rady Unii Europejskiej

Nr dok. Kom.: COM(2022) 126 final

Dotyczy: SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY dotyczące wykonania i stosowania Umowy o handlu i współpracy między Unią Europejską i Europejską Wspólnotą Energii Atomowej, z jednej strony, a Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, z drugiej strony
1 stycznia – 31 grudnia 2021 r.

Delegacje otrzymują w załączeniu dokument COM(2022) 126 final.

Zał.: COM(2022) 126 final

Bruksela, dnia 24.3.2022 r.
COM(2022) 126 final

SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY

**dotyczące wykonania i stosowania Umowy o handlu i współpracy między Unią Europejską i Europejską Wspólnotą Energii Atomowej, z jednej strony, a Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, z drugiej strony
1 stycznia – 31 grudnia 2021 r.**

Sprawozdanie Komisji Europejskiej dla Parlamentu Europejskiego i Rady dotyczące wykonania i stosowania Umowy o handlu i współpracy między Unią Europejską i Europejską Wspólnotą Energii Atomowej, z jednej strony, a Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, z drugiej strony
1 stycznia – 31 grudnia 2021 r.

Spis treści

1. Wprowadzenie	3
2. Ramy instytucjonalne.....	4
3. Narzędzia egzekwowania prawa i rozstrzyganie sporów.....	5
4. Handel towarami.....	6
5. Usługi i inwestycje, handel cyfrowy, własność intelektualna, zamówienia publiczne oraz małe i średnie przedsiębiorstwa	10
6. Energia.....	14
7. Równe warunki działania na rzecz otwartej i uczciwej konkurencji oraz zrównoważonego rozwoju.....	14
7.1. Standardy pracy i standardy społeczne, środowisko i klimat, zrównoważony rozwój.....	15
7.2. Kontrola subsydiów.....	16
8. Transport.....	17
9. Rybołówstwo.....	18
10. Koordynacja systemów zabezpieczenia społecznego	18
11. Współpraca organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych	19
12. Uczestnictwo w programach UE	20
13. Wnioski.....	20

1. Wprowadzenie

W dniu 30 grudnia 2020 r. podpisano Umowę o handlu i współpracy (umowa o handlu i współpracy) między Unią Europejską (UE) i Europejską Wspólnotą Energii Atomowej, z jednej strony, a Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej (Zjednoczone Królestwo), z drugiej strony¹. Zaczęła ona obowiązywać tymczasowo od 1 stycznia 2021 r. Po zakończeniu procesów ratyfikacyjnych w UE i Zjednoczonym Królestwie formalnie weszła ona w życie 1 maja 2021 r.

Umowa o handlu i współpracy ustanawia kompleksową podstawę stosunków między stronami w wielu dziedzinach, takich jak handel, transport, rybołówstwo, współpraca organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych, współpraca tematyczna i udział w programach UE. Jest ona oparta na postanowieniach zapewniających równe warunki działania, zrównoważony rozwój i poszanowanie praw podstawowych, a także na porozumieniach dotyczących zarządzania i rozstrzygania sporów.

Wśród umów o wolnym handlu zawieranych przez UE z państwami niebędącymi członkami UE, przedmiotowa umowa o handlu i współpracy jest wyjątkowa, ponieważ została zawarta z byłym państwem członkowskim. W rezultacie warunki dotyczące handlu i współpracy ustanowione w ramach umowy o handlu i współpracy są bardziej ograniczone niż warunki, które obowiązywały do końca 2020 r., kiedy to zakończył się okres przejściowy określony w umowie o wystąpieniu². Jest to nieunikniona konsekwencja wystąpienia Zjednoczonego Królestwa z unii celnej UE i jednolitego rynku.

Celem UE jest ustanowienie stabilnych i pozytywnych stosunków ze Zjednoczonym Królestwem. Pomimo znacznego postępu w tworzeniu struktur współpracy określonych w umowie o handlu i współpracy, nadal istnieją pewne wyzwania. Utrzymują się również trudności w szerszych stosunkach ze Zjednoczonym Królestwem, zwłaszcza dotyczące wdrażania Protokołu w sprawie Irlandii / Irlandii Północnej w ramach umowy o wystąpieniu.

Niniejszy dokument jest pierwszym sprawozdaniem dotyczącym wykonania i stosowania umowy o handlu i współpracy zgodnie z wymogiem określonym w art. 2 ust. 4 decyzji Rady (UE) 2021/689 z dnia 29 kwietnia 2021 r.³ W sprawozdaniu przedstawiono aktualną sytuację w odniesieniu do szeregu dziedzin objętych umową o handlu i współpracy w pierwszym roku jej stosowania. W sprawozdaniu podjęto również próbę ilościowego ujęcia wpływu umowy o handlu i współpracy za pomocą danych, jeżeli są one dostępne.

¹ Umowa o handlu i współpracy między Unią Europejską i Europejską Wspólnotą Energii Atomowej, z jednej strony, a Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, z drugiej strony (Dz.U. L 149, s. 10), [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/pl/TXT/PDF/?uri=CELEX:22021A0430\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/pl/TXT/PDF/?uri=CELEX:22021A0430(01)&from=EN)

² Umowa o wystąpieniu Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej z Unii Europejskiej i Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej (2019/C 384 I/01), [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/pl/TXT/PDF/?uri=CELEX:12019W/TXT\(02\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/pl/TXT/PDF/?uri=CELEX:12019W/TXT(02)&from=EN)

³ Decyzja Rady (UE) 2021/689 z dnia 29 kwietnia 2021 r. w sprawie zawarcia w imieniu Unii Umowy o handlu i współpracy między Unią Europejską i Europejską Wspólnotą Energii Atomowej, z jednej strony, a Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, z drugiej strony, oraz Umowy między Unią Europejską a Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej w sprawie procedur bezpieczeństwa na potrzeby wymiany i ochrony informacji niejawnych (Dz.U. L 149 s. 2), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/pl/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021D0689&from=EN>

2. Ramy instytucjonalne

Umowa o handlu i współpracy tworzy własne ramy instytucjonalne, które umożliwiają jej monitorowanie i ułatwiają wykonywanie jej postanowień. Struktura ta została pomyślnie wprowadzona w 2021 r. i obecnie funkcjonuje już w pełni.

Pierwsze posiedzenie Rady Partnerstwa, która monitoruje wykonywanie umowy o handlu i współpracy na szczeblu politycznym, odbyło się 9 czerwca 2021 r. Strony omówiły m.in. kwestie dotyczące rybołówstwa, niedyskryminacji w zakresie opłat za wize pracownicze, współpracy organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości, a także udziału Zjednoczonego Królestwa w programach UE⁴. Nie udało się jednak uzgodnić wspólnego oświadczenia ze względu na brak zgody Zjednoczonego Królestwa na to, by pełne wdrożenie umowy o wystąpieniu było warunkiem koniecznym do zbudowania stabilnych stosunków w przyszłości⁵.

W 2021 r. odbyły się posiedzenia wszystkich wspólnych organów wspierających Radę Partnerstwa w kwestiach wchodzących w zakres umowy o handlu i współpracy, w tym Komitetu Partnerstwa Handlowego i 11 specjalnych komitetów handlowych, które wspierają jego prace w konkretnych dziedzinach:

- Specjalnego Komitetu ds. Koordynacji Zabezpieczenia Społecznego (6 lipca 2021 r.);
- Specjalnego Komitetu ds. Energii (14 lipca 2021 r.);
- Specjalnego Komitetu ds. Rybołówstwa (20 lipca i 27 października 2021 r.);
- Specjalnego Komitetu Handlowego ds. Środków Sanitarnych i Fitosanitarnych (22–23 września 2021 r.);
- Specjalnego Komitetu Handlowego ds. Współpracy Celnej i Reguł Pochodzenia (7 października 2021 r.);
- Specjalnego Komitetu Handlowego ds. Towarów (8 października 2021 r.);
- Specjalnego Komitetu Handlowego ds. Usług, Inwestycji i Handlu Cyfrowego (11 października 2021 r.);
- Specjalnego Komitetu Handlowego ds. Zamówień Publicznych (12 października 2021 r.);
- Specjalnego Komitetu Handlowego ds. Równych Warunków Działania na rzecz Otwartej i Uczciwej Konkurencji oraz Zrównoważonego Rozwoju (12 października 2021 r.);
- Specjalnego Komitetu Handlowego ds. Własności Intelektualnej (13 października 2021 r.);
- Specjalnego Komitetu Handlowego ds. Współpracy Regulacyjnej (13 października 2021 r.);
- Specjalnego Komitetu ds. Transportu Lotniczego (14 października 2021 r.);
- Specjalnego Komitetu Handlowego ds. Barrier Technicznych w Handlu (15 października 2021 r.);

⁴ Porządki obrad i protokoły z posiedzeń Rady Partnerstwa i komitetów można znaleźć na stronie internetowej: https://ec.europa.eu/info/strategy/relations-non-eu-countries/relations-united-kingdom/eu-uk-trade-and-cooperation-agreement/meetings-eu-uk-partnership-council-and-specialised-committees-under-trade-and-cooperation-agreement_en

⁵ Oświadczenie Komisji Europejskiej po pierwszym posiedzeniu Rady Partnerstwa: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/20210609_unilateral_pc_statement_002_final.pdf

- Specjalnego Komitetu ds. Współpracy Organów Ścigania i Wymiaru Sprawiedliwości (19 października 2021 r.);
- Komitetu Partnerstwa Handlowego (16 listopada 2021 r.);
- Specjalnego Komitetu ds. Bezpieczeństwa Lotniczego (23 listopada 2021 r.);
- Specjalnego Komitetu ds. Transportu Drogowego (24 listopada 2021 r.);
- Specjalnego Komitetu Handlowego ds. Współpracy Administracyjnej w dziedzinie VAT oraz Odzyskiwania Podatków i Cel (15 grudnia 2021 r.) oraz
- Specjalnego Komitetu ds. Uczestnictwa w Programach Unii (21 grudnia 2021 r.).

Zgodnie z przyjętymi ustaleniami UE była reprezentowana na tych spotkaniach przez Komisję Europejską, natomiast stanowiska, które należało przyjąć w imieniu UE, były koordynowane z Radą. Przedstawiciele państw członkowskich uczestniczyli w posiedzeniach jako członkowie delegacji UE. Informacje o działaniach wspólnych organów przekazano do wiadomości Parlamentowi Europejskiemu.

Podjęto również kroki w celu nawiązania współpracy parlamentarnej między UE a Zjednoczonym Królestwem. Strony uzgodniły, że w skład Zgromadzenia Parlamentarnego Partnerstwa („Zgromadzenie Parlamentarne Partnerstwa”) ustanowionego w ramach umowy o handlu i współpracy wejdzie 35 posłów odpowiednio do Parlamentu Europejskiego i parlamentu Zjednoczonego Królestwa. Powołanie delegacji Unii do Zgromadzenia Parlamentarnego Partnerstwa zatwierdzono w październiku 2021 r.⁶. Zgromadzenie Parlamentarne Partnerstwa rozpocznie działalność w 2022 r.

Rozpoczął się również proces angażowania społeczeństwa obywatelskiego w wykonywanie umowy o handlu i współpracy. Komisja i Zjednoczone Królestwo nieformalnie uzgodniły wytyczne operacyjne Forum Społeczeństwa Obywatelskiego. Aby umożliwić rozpoczęcie działalności Forum Społeczeństwa Obywatelskiego, wytyczne te muszą zostać zatwierdzone przez Radę Partnerstwa⁷. Powołano również wewnętrzną grupę doradcą UE, aby umożliwić prowadzenie szerszego dialogu w kwestiach wchodzących w zakres umowy o handlu i współpracy. Wewnętrzną grupę doradcą wspiera Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny, który koordynuje posiedzenia i utrzymuje kontakty z partnerami ze społeczeństwa obywatelskiego. Pierwsze posiedzenie wewnętrznej grupy doradczej odbyło się 25 listopada 2021 r.⁸.

3. Narzędzia egzekwowania prawa i rozstrzygnięcie sporów

W odpowiedzi na wnioski państw członkowskich Komisja utworzyła centralny punkt⁹, w którym zainteresowane strony mogą rejestrować skargi związane z wykonywaniem przedmiotowej umowy o handlu i współpracy. Przedsiębiorstwa, organizacje pozarządowe, pracodawcy, związki zawodowe i obywatele w UE mogą korzystać z tego systemu pełniącego rolę pierwszego punktu kontaktowego do zgłaszania problemów związanych z wykonywaniem umowy o handlu i współpracy. Punkt centralny jest powiązany z istniejącymi narzędziami opracowanymi przez Komisję, takimi jak punkt kompleksowej

⁶ Zob.: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0398_PL.pdf

⁷ Informacje na temat posiedzeń Forum Społeczeństwa Obywatelskiego będą dostępne na stronie internetowej: <https://trade.ec.europa.eu/dialogue/index.cfm>

⁸ <https://www.eesc.europa.eu/en/tags/international-trade?page=1>

⁹ https://ec.europa.eu/assets/sg/complaint_eu_uk_tca/complaints_pl/index.html

obsługi, w którym rejestrowane są skargi związane z handlem, w tym skargi dotyczące kwestii dostępu do rynku, równych warunków działania czy zrównoważonego rozwoju. Narzędzia te stanowią odzwierciedlenie wzmoczonych starań Komisji na rzecz poprawy egzekwowania postanowień zawartych przez nią umów międzynarodowych oraz ich wykonywania.

Ponadto, aby móc uruchomić środki egzekwowania prawa, Komisja złożyła wnioski¹⁰ mające na celu uregulowanie kwestii wprowadzania środków jednostronnych i środków egzekwowania prawa, które zastąpiłyby uprawnienia przewidziane w decyzji Rady (UE) 2021/689¹¹ w sprawie zawarcia umowy o handlu i współpracy.

W 2021 r. żadna ze stron nie wystąpiła z wnioskiem o konsultacje ani o powołanie trybunału arbitrażowego na podstawie zasad rozstrzygania sporów określonych w umowie o handlu i współpracy. W ramach wdrażania tych zasad 14 grudnia 2021 r. UE formalnie przedstawiła propozycję osób, które chcą i mogą pełnić funkcję członków trybunału arbitrażowego¹².

4. Handel towarami

Po zakończeniu okresu przejściowego Zjednoczone Królestwo i UE zostaną podzielone na dwa odrębne obszary celne i dwa odrębne rynki towarów, z których każdy będzie podlegał odrębnemu systemowi regulacyjnemu, co nieuchronnie doprowadzi do powstania barier w handlu.

Chociaż w umowie o handlu i współpracy przewidziano wymianę handlową bez ceł i kontyngentów na cały przywóz towarów między stronami, nastąpił koniec pozbawionego utrudnień handlu towarami i ponownie pojawiły się bariery pozataryfowe. Od 2021 r. cały wywóz ze Zjednoczonego Królestwa do UE podlega procedurom i kontrolom celnym. Do przesyłek rolno-spożywczych muszą być dołączane świadectwa zdrowia i muszą być poddawane inspekcjom sanitarnym i fitosanitarnym w punktach kontroli granicznej państw członkowskich. Ponadto wszystkie towary muszą być zgodne z różnymi przepisami i środkami regulacyjnymi, ponieważ nie obowiązuje już zasada wzajemnego uznawania.

¹⁰ Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego przepisy dotyczące wykonywania praw Unii w zakresie wdrażania i egzekwowania postanowień Umowy o wystąpieniu Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej z Unii Europejskiej i Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej oraz Umowy o handlu i współpracy między Unią Europejską i Europejską Wspólnotą Energii Atomowej, z jednej strony, a Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, z drugiej strony, COM(2022) 89 oraz wniosek dotyczący rozporządzenia Rady ustanawiającego przepisy dotyczące wykonywania praw Wspólnoty w zakresie wdrożenia Umowy o handlu i współpracy między Unią Europejską i Europejską Wspólnotą Energii Atomowej, z jednej strony, a Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, z drugiej strony, COM(2022) 100.

¹¹ Decyzja Rady (UE) 2021/689 z dnia 29 kwietnia 2021 r. w sprawie zawarcia w imieniu Unii Umowy o handlu i współpracy między Unią Europejską i Europejską Wspólnotą Energii Atomowej, z jednej strony, a Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, z drugiej strony, oraz Umowy między Unią Europejską a Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej w sprawie procedur bezpieczeństwa na potrzeby wymiany i ochrony informacji niejawnych (Dz.U. L 149 s. 2), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/pl/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021D0689&from=EN>

¹² https://ec.europa.eu/info/system/files/ares_20217728182_letter_from_vice-president_sefcovic_to_the_united_kingdom_minister_of_state_lord_frost_signed.pdf

Co więcej, towary będące przedmiotem wymiany handlowej między obiema stronami muszą być zgodne z regułami pochodzenia określonymi w umowie o handlu i współpracy, jeśli mają być objęte preferencyjnym traktowaniem polegającym na zastosowaniu stawki cła wynoszącej 0 %. Udowodnienie pochodzenia towaru może być uciążliwe, w szczególności jeśli przedsiębiorstwa sprowadzają komponenty z kilku krajów. Aby ułatwić korzystanie z preferencyjnego traktowania, Komisja przyjęła przepisy¹³ ustanawiające okres przejściowy, w którym eksporterzy z UE mogą wydawać oświadczenia o pochodzeniu na podstawie deklaracji dostawców, nawet w przypadku braku pełnej dokumentacji, pod warunkiem że przedstawią je do końca 2021 r. Od 2022 r. obowiązują standardowe wymagania dotyczące sporządzania oświadczeń o pochodzeniu. Preferencyjnym traktowaniem objętych było ponad 80 % towarów przywożonych do UE ze Zjednoczonego Królestwa. Komisja wraz z państwami członkowskimi zapewnia prawidłowe wdrożenie reguł pochodzenia oraz dostarcza wskazówek i wyjaśnień organom celnym i przedsiębiorstwom.

Pomimo braku ceł na towary pochodzące, przedsiębiorcy szeroko informowali o zakłóceniach w łańcuchach dostaw. Trudności, na jakie napotykały przedsiębiorstwa z UE, są zgodne z tym, czego można było się spodziewać, a mianowicie dotyczą:

- zwiększonych kosztów wynikających z konieczności zapewniania zgodności z podwójnymi systemami regulacyjnymi i dodatkowych formalności;
- opóźnień na granicach wynikających z nowych wymogów proceduralnych oraz
- problemów z zapewnianiem zgodności ze zmieniającymi się przepisami dotyczącymi przywozu.

Komisja dołożyła wszelkich starań, aby pomóc państwom członkowskim i przedsiębiorstwom z UE w zrozumieniu nowego otoczenia. Na przykład w odniesieniu do wymogów sanitarnych i fitosanitarnych, gdy na początku 2021 r. wystąpiły pewne problemy, szybko udzielono wskazówek dotyczących prawidłowego stosowania zasad sanitarnych i fitosanitarnych. W dziedzinie ceł opublikowano wytyczne dotyczące reguł pochodzenia i innych kwestii związanych z cłami, a także listy kontrolne i inne stosowne informacje¹⁴. W rezultacie w kolejnych miesiącach liczba problemów w obu tych obszarach znacznie się zmniejszyła. Z kolei Zjednoczone Królestwo wielokrotnie odraczało wdrożenie wymogów celnych oraz wymogów sanitarnych i fitosanitarnych w przywozie z UE w 2021 r. Wdrażanie tych formalności rozpoczęło się w styczniu 2022 r. i będzie postępowało stopniowo do października 2022 r. zgodnie z podejściem etapowym określonym w modelu operacyjnym dotyczącym granic. Ich stosowanie może stanowić wyzwanie dla eksporterów z UE i państw członkowskich ze względu na skutki logistyczne nowych procedur, w szczególności konieczność złożenia wymaganych deklaracji i dokumentów uzupełniających przed wysłaniem towarów z portów UE do Zjednoczonego Królestwa, a także złożoność systemu informatycznego wprowadzonego przez Zjednoczone Królestwo.

Komisja pozostaje w ścisłym kontakcie z państwami członkowskimi w celu zapewnienia, aby ich administracje i przedsiębiorstwa były dobrze przygotowane. Istotne informacje są również dostępne na stronie internetowej Komisji¹⁵. Aby ułatwić handel towarami objętymi

¹³ Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2020/2254 z dnia 29 grudnia 2020 r. w sprawie sporządzania oświadczeń o pochodzeniu na podstawie deklaracji dostawcy do celów preferencyjnego wywozu do Zjednoczonego Królestwa podczas okresu przejściowego (Dz.U. L 446, s. 1), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/pl/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020R2254&from=EN>

¹⁴ https://ec.europa.eu/taxation_customs/customs-4/international-affairs/third-countries/united-kingdom_en

¹⁵ https://ec.europa.eu/taxation_customs/customs-4/international-affairs/third-countries/united-kingdom/new-import-formalities-bring-goods-eu-uk-1-january-2022_en

wymogami sanitarnymi i fitosanitarnymi, wszystkim państwom członkowskim udostępniono elektroniczne wzory świadectw zdrowia wymagane przy wywozie do Zjednoczonego Królestwa, a Komisja podjęła rozmowy z władzami tego państwa na temat ich zatwierdzenia.

Choć wciąż jest zbyt wcześnie, by ocenić pełny wpływ gospodarczy wyjścia Zjednoczonego Królestwa z jednolitego rynku UE, najnowsze dane pokazują, że przepływy handlowe między UE a Zjednoczonym Królestwem częściowo ustabilizowały się w 2021 r. po początkowym spadku, jaki nastąpił po zakończeniu okresu przejściowego. Pozostają one jednak na niższym poziomie niż w 2019 r. i wcześniej.

Jeśli chodzi o handel towarami, według szacunków Eurostatu w 2021 r. wartość przywozu do UE ze Zjednoczonego Królestwa wyniesie 146 mld EUR, co oznacza znaczny spadek zarówno w porównaniu z 2020 r. (-13,6 %), jak i z 2019 r. (-24,8 %). Wartość wywozu z UE do Zjednoczonego Królestwa szacuje się na 283 mld EUR, co oznacza wzrost o 1,9 % w porównaniu z 2020 r., lecz nadal o 11,4 % poniżej poziomu odnotowanego w 2019 r.

W tabeli 1 przedstawiono, że zarówno przywóz, jak i wywóz towarów między UE a pozostałymi partnerami gwałtownie wzrósł w 2021 r. w porównaniu z 2020 r. (odpowiednio o +27 % i +14,6 %) i przekroczył poziomy odnotowane w 2019 r. przed pandemią (12,5 % w przypadku przywozu i 4,7 % w przypadku wywozu), podczas gdy wartość wymiany handlowej ze Zjednoczonym Królestwem jest nadal daleka od poziomów sprzed pandemii.

Szczególnie ucierpiał sektor maszyn i sprzętu transportowego, który ma znaczący udział w handlu dwustronnym. Przywóz do UE ze Zjednoczonego Królestwa w tym sektorze zmniejszył się o 26,2 % w 2021 r. w porównaniu z 2020 r. i o 37,9 % w porównaniu z 2019 r. Wywóz z UE zmniejszył się o 3,1 % w 2021 r. w porównaniu z 2020 r. i o 20,5 % w porównaniu z 2019 r. W ujęciu bezwzględny przywóz oraz wywóz maszyn i urządzeń transportowych między UE a Zjednoczonym Królestwem w 2021 r. były o ponad 52 mld EUR niższe od poziomów odnotowanych w 2019 r.¹⁶

¹⁶ Statystyki odzwierciedlające handel UE ze Zjednoczonym Królestwem uległy istotnej zmianie 1 stycznia 2021 r., kiedy to statystyki oparte na badaniach, wykorzystywane do pomiaru handlu wewnątrzunijnego, zostały zastąpione statystykami opartymi na danych dotyczących cel, uwzględniającymi kraj pochodzenia, a nie kraj wysyłki. Jest prawdopodobne, że (część) strat w handlu UE z Wielką Brytanią została zrekompenrowana przez zyski w handlu z innymi państwami niebędącymi członkami UE. Na tym etapie nie jest możliwe ilościowe określenie tego efektu statystycznego.

Tabela 1. Handel towarami UE-27 w 2021 r. według partnerów i sektorów zgodnie z Międzynarodową Standardową Klasyfikacją Handlu (SITC) w porównaniu z poprzednimi latami

	Przywóz do UE		Zmiana (%) w porównaniu z		Wywóz z UE		Zmiana (%) w porównaniu z	
	2021 mln EUR	2020	2019	2021 mln EUR	2020	2019		
Handel UE-27 według partnerów								
ŁĄCZNIE Wszystkie towary								
ZK	146 025	-13,6	-24,8	283 589	1,9	-11,4		
Poza UE-27 (z wyl. ZK)	1 965 514	27,0	12,5	1 896 887	14,6	4,7		
Handel UE-27 według sektorów SITC								
Partner: Zjednoczone Królestwo								
0 – Żywność i zwierzęta żywe	9 444	-26,8	-31,5	31 716	-4,5	-3,9		
1 – Napoje i wyroby tytoniowe	2 637	-9,8	-23,5	6 269	5,1	7,3		
2 – Surowce, niejadalne, z wyjątkiem paliw	4 349	34,1	22,9	9 535	53,9	55,3		
3 – Paliwa mineralne, smary i materiały powiązane	20 913	37,8	-6,5	10 775	92,6	6,9		
4 – Oleje, tłuszcze i woski pochodzenia zwierzęcego i roślinnego	451	-21,4	-6,3	1 034	2,6	9,7		
5 – Chemikalia i produkty powiązane, gdzie indziej niesklasyfikowane	26 286	-20,8	-20,6	45 316	2,8	-6,8		
6 – Wyroby przemysłowe sklasyfikowane głównie według materiału	16 274	-0,3	-11,9	35 604	11,8	-1,7		
7 – Maszyny i sprzęt transportowy	42 823	-26,2	-37,9	102 872	-3,1	-20,5		
8 – Artykuły przemysłowe różne	13 917	-36,0	-44,3	33 592	-8,3	-22,1		
9 – Towary i transakcje, gdzie indziej niesklasyfikowane	8 931	83,0	72,7	6 877	-9,6	1,3		
Partner: Poza UE-27 (z wyl. ZK)								
0 – Żywność i zwierzęta żywe	98 296	8,2	5,1	103 475	5,9	12,2		
1 – napoje i wyroby tytoniowe	6 599	4,2	-3,1	34 035	15,5	6,7		
2 – Surowce, niejadalne, z wyjątkiem paliw	87 727	34,3	29,5	53 542	32,2	26,8		
3 – Paliwa mineralne, smary i materiały powiązane	359 916	74,6	5,6	93 312	59,5	-0,1		
4 – Oleje, tłuszcze i woski pochodzenia zwierzęcego i roślinnego	13 458	27,2	48,7	6 642	20,0	32,9		
5 – Chemikalia i produkty powiązane, gdzie indziej niesklasyfikowane	244 176	22,1	20,9	410 917	12,0	14,7		
6 – Wyroby przemysłowe sklasyfikowane głównie według materiału	222 081	26,8	24,0	203 994	18,4	5,8		
7 – Maszyny i sprzęt transportowy	627 878	18,5	10,3	727 950	11,3	-1,9		
8 – Artykuły przemysłowe różne	272 572	17,8	8,2	223 366	16,7	4,4		
9 – Towary i transakcje, gdzie indziej niesklasyfikowane	32 811	1,2	24,9	39 655	2,1	-1,3		

Źródło: Eurostat EXT_ST_EU27_2020SITC, 18.02.2022

5. Usługi i inwestycje, handel cyfrowy, własność intelektualna, zamówienia publiczne oraz małe i średnie przedsiębiorstwa

Wraz z upływem okresu przejściowego zakończył się swobodny przepływ osób, a także swoboda świadczenia usług, przepływu kapitału i przedsiębiorczości, co spowodowało poważne zmiany dotyczące możliwości dostępu usługodawców obu stron do rynków drugiej strony. Świadczenie usług, obecnie realizowane na takich samych zasadach jak w przypadku państw niebędących członkami UE, stało się trudniejsze. Przedsiębiorstwa planujące świadczenie usług lub inwestorzy chcący rozpocząć działalność na terytorium drugiej strony napotykały nowe bariery regulacyjne i administracyjne. Na przykład zezwolenia z kraju pochodzenia nie są już ważne w kraju przyjmującym, kwalifikacje zawodowe nie są tak łatwo uznawane jak w UE, a ponadto obowiązują przepisy imigracyjne. W odniesieniu do usługodawców i inwestorów ze Zjednoczonego Królestwa obowiązują różne przepisy w każdym z 27 państw członkowskich.

Chociaż umowa o handlu i współpracy zawiera postanowienia zmniejszające niektóre bariery dostępu, np. zakazujące ograniczeń ilościowych, takich jak testy potrzeb ekonomicznych w przypadku inwestorów i usługodawców, lub przewidujące możliwość uznawania kwalifikacji zawodowych¹⁷, zasad umowy o handlu i współpracy nie można porównać ze swobodą przedsiębiorczości lub świadczenia usług w ramach jednolitego rynku. W umowie o handlu i współpracy przewidziano również ułatwienia w handlu cyfrowym oraz zastrzeżone standardy ochrony własności intelektualnej, a także zasady dostępu do odpowiednich rynków zamówień publicznych.

Z danych za pierwsze trzy kwartały 2021 r. wynika, że handel usługami nie powrócił jeszcze do poziomu sprzed pandemii. Dane w tabeli 2 pokazują, że pomimo odbicia w stosunku do pierwszych dziewięciu miesięcy 2020 r. przywóz do UE ze Zjednoczonego Królestwa i od pozostałych partnerów handlowych jest znacznie niższy niż w tym samym okresie w 2019 r., tj. odnotowano spadek na poziomie -9,3 % w przypadku Zjednoczonego Królestwa i -8 % w przypadku pozostałych partnerów handlowych. Porównując wielkość wywozu z UE w pierwszych trzech kwartałach 2021 r. z danymi dotyczącymi wywozu w tym samym okresie w 2019 r., spadek jest bardziej znaczący w przypadku Zjednoczonego Królestwa (-13,2 %) niż w przypadku pozostałych partnerów handlowych UE (-4,8 %).

Sektor podróży, który nie wykazuje żadnych oznak poprawy w porównaniu z 2020 r., jest jednym z najbardziej dotkniętych sektorów. W pierwszych dziewięciu miesiącach 2021 r. przywóz i wywóz między UE a zarówno Zjednoczonym Królestwem, jak i z pozostałymi partnerami handlowymi, są nadal dalekie od poziomu z tego samego okresu w 2019 r.

W dużym stopniu ucierpiał również handel usługami transportowymi i usługami budowlanymi i opłatami za korzystanie z własności intelektualnej, lecz dotyczy to głównie handlu między UE a Zjednoczonym Królestwem, handel między UE a jej pozostałymi partnerami handlowymi przekracza obecnie poziomy odnotowane w pierwszych dziewięciu miesiącach 2019 r. Jest to konsekwencją wystąpienia Zjednoczonego Królestwa z UE.

¹⁷ Organizacje zawodowe obu stron mogą zwrócić się do Rady Partnerstwa o przyjęcie porozumienia dotyczącego warunków uznawania kwalifikacji zawodowych w ich sektorze.

Przez cały 2021 r. Komisja koncentrowała swoje starania na pokonywaniu przeszkód związanych z wykonywaniem umowy o handlu i współpracy. Przykładowo możliwe było doprecyzowanie przepisów imigracyjnych obowiązujących w Zjednoczonym Królestwie, dotyczących prawa podwykonawców do świadczenia usług instalacyjnych i konserwacyjnych na terytorium tego kraju.

Z kolei Komisja wypełniła zobowiązania w zakresie przejrzystości wynikające z umowy o handlu i współpracy. Informacje o świadczeniu usług przez osoby fizyczne są obecnie publicznie dostępne. Komisja wywiązała się również z obowiązku stworzenia publicznej strony internetowej zawierającej informacje na temat MŚP¹⁸.

Komisja będzie w dalszym ciągu monitorowała wykonywanie umowy o handlu i współpracy w zakresie usług i inwestycji, handlu cyfrowego, własności intelektualnej, zamówień publicznych i MŚP oraz będzie kłaść nacisk na zapewnianie zgodności z postanowieniami umowy o handlu i współpracy. Będzie ponadto współpracować z odpowiednimi organami Zjednoczonego Królestwa w sprawie przyszłych przepisów dotyczących zamówień publicznych¹⁹, które wzbudziły obawy zainteresowanych stron z UE. Komisja będzie również nadal ściśle monitorować wpływ innych zmian ustawodawczych w Zjednoczonym Królestwie, mających wpływ na kwestie wchodzące w zakres umowy o handlu i współpracy.

¹⁸ <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/pl/home>

¹⁹ Zob.: <https://www.gov.uk/government/consultations/green-paper-transforming-public-procurement/outcome/transforming-public-procurement-government-response-to-consultation>

Tabela 2. Handel usługami UE-27 w pierwszych 9 miesiącach 2021 r. według partnerów i sektorów usług w porównaniu z tym samym okresem w latach poprzednich

	Przywóz do UE Styczeń– wrzesień 2021 w mln EUR	<i>Zmiana (%)</i> <i>w porównaniu z</i> <i>okresem sty–wrz</i>		Wywóz z UE Styczeń– wrzesień 2021 w mln EUR	<i>Zmiana (%)</i> <i>w porównaniu z</i> <i>okresem sty–wrz</i>	
		2020	2019		2020	2019
Handel UE-27 według partnerów	ŁĄCZNIE Wszystkie usługi					
ZK	114 858	3,9	-9,3	143 253	6,4	-13,2
Poza UE-27 (z wył. ZK)	499 174	-4,4	-8,0	574 356	12,3	-4,8
Handel UE-27 według sektorów usług	Partner: Zjednoczone Królestwo					
Usługi produkcyjne w odniesieniu do nakładów rzeczowych będących własnością osób trzecich	1 349	1,8	-8,7	3 721	-3,1	-2,9
Usługi konserwacji i naprawy, gdzie indziej niesklasyfikowane	1 414	-6,2	-27,6	1 792	-19,5	-24,9
Transport	9 101	-7,9	-27,4	15 534	4,0	-24,9
Podróże	3 934	-33,0	-71,9	9 912	-9,7	-70,2
Budownictwo	1 339	-5,6	-51,4	1 599	-12,8	-57,7
Usługi ubezpieczeniowe i emerytalne	6 342	25,4	37,8	8 487	35,4	55,8
Usługi finansowe	20 121	22,8	19,8	22 693	12,1	11,9
Opłaty za korzystanie z własności intelektualnej, gdzie indziej niesklasyfikowane	9 061	4,0	-21,8	7 267	8,6	-8,4
Usługi telekomunikacyjne, informatyczne i informacyjne	14 181	2,9	8,3	27 357	9,7	14,7
Pozostałe usługi biznesowe	44 670	4,0	2,5	38 337	4,8	1,8
Usługi kulturalne, rekreacyjne i świadczone dla ludności	2 990	4,4	-11,5	2 798	15,8	8,1
Towary i usługi sektora instytucji rządowych i samorządowych, gdzie indziej niesklasyfikowane	258	-55,6	-64,5	822	13,2	13,5
Usługi niesklasyfikowane	101	-39,4	-27,4	2 936	-1,0	13,3
Handel UE-27 według sektorów usług	Partner: Poza UE-27 (z wył. ZK)					
Usługi produkcyjne w odniesieniu do nakładów rzeczowych będących własnością osób trzecich	11 556	10,5	14,5	16 907	12,4	8,5
Usługi konserwacji i naprawy, gdzie indziej niesklasyfikowane	8 427	-8,4	-17,3	11 019	-0,9	-11,1
Transport	96 165	20,4	1,8	126 803	31,8	8,0
Podróże	26 230	-11,3	-63,6	32 400	-4,5	-66,4
Budownictwo	2 371	1,3	-0,3	5 205	-16,5	-28,3
Usługi ubezpieczeniowe i emerytalne	12 707	18,4	20,6	11 094	-0,4	3,1
Usługi finansowe	38 530	22,7	32,9	42 347	11,3	13,5

Oplaty za korzystanie z własności intelektualnej, gdzie indziej niesklasyfikowane	104 010	21,6	38,4	51 547	-1,8	1,4
Usługi telekomunikacyjne, informatyczne i informacyjne	43 818	11,6	8,2	119 666	22,0	22,1
Pozostałe usługi biznesowe	148 391	-31,3	-21,8	140 995	4,8	-1,2
Usługi kulturalne, rekreacyjne i świadczone dla ludności	4 779	-2,2	-12,6	7 318	5,9	-0,5
Towary i usługi sektora instytucji rządowych i samorządowych, gdzie indziej niesklasyfikowane	1 984	-11,9	-14,1	3 738	-18,3	-15,3
Usługi nieklasyfikowane	208	-52,8	-50,0	5 319	72,8	63,2

Źródło: dane Eurostatu. Bilans płatniczy Unii Europejskiej i strefy euro – dane kwartalne (BPM6) – pobrano 18 lutego 2022 r.

6. Energia

Z końcem okresu przejściowego Zjednoczone Królestwo przestało uczestniczyć w jednolitym rynku energii UE, w tym w zarządzaniu nim i w ustaleniach handlowych dotyczących tego rynku. Mimo że umowa o handlu i współpracy zawiera postanowienia mające na celu ułatwienie przepływu energii elektrycznej, procesy handlowe stały się bardziej skomplikowane.

Umowa o handlu i współpracy pozwala na opracowanie specjalnych uzgodnień dotyczących obrotu energią elektryczną między UE a Zjednoczonym Królestwem. W pierwszym etapie zwrócono się do operatorów systemów przesyłowych obu stron o sporządzenie analizy kosztów i korzyści. Analiza przedstawiona wspólnie w maju 2021 r. przyniosła jednak niezadowolające wyniki, wskazujące m.in. na poważne ryzyko manipulacji i zakłóceń na rynku. Komisja opracowuje możliwości i rozwiązania alternatywne w celu wdrożenia tego obowiązku.

W umowie o handlu i współpracy przewidziano również współpracę w zakresie rozwijania energii morskiej, która ma odegrać kluczową rolę w osiągnięciu przez obie strony celu zerowej emisji gazów cieplarnianych netto. Opierając się na współpracy w dziedzinie energetyki na Morzu Północnym, w 2021 r. rozpoczęto negocjacje w celu podpisania protokołu ustaleń, aby stworzyć specjalne forum do dyskusji technicznych ze Zjednoczonym Królestwem w odniesieniu do rozwoju sieci morskiej i dużego potencjału w zakresie energii odnawialnej w regionie Morza Północnego.

7. Równe warunki działania na rzecz otwartej i uczciwej konkurencji oraz zrównoważonego rozwoju

W umowie o handlu i współpracy UE i Zjednoczone Królestwo uzgodniły, że handel i inwestycje wymagają spełnienia warunków zapewniających równe warunki działania i zrównoważony rozwój. W związku z tym należy monitorować wszelkie istotne zmiany w prawie Zjednoczonego Królestwa dotyczącym kontroli subsydiów, podatków, standardów pracy i standardów społecznych oraz środowiska i klimatu, a także przedstawiać stosowne sprawozdania w tym zakresie, zgodnie z wymogami art. 2 ust. 4 decyzji Rady (UE) 2021/689.

W celu monitorowania takich istotnych zmian Komisja wykorzystuje informacje zgromadzone przez swoje służby i państwa członkowskie, informacje od zainteresowanych stron z UE, formalne i nieformalne kontakty w kontekście forów międzynarodowych i wielostronnych, a także specjalnych komitetów utworzonych w ramach umowy o handlu i współpracy. Komisja ściśle monitoruje również rozwój sytuacji w zakresie zmian regulacyjnych poprzez analizę sprawozdań ośrodków analitycznych, przedsiębiorstw, organizacji pozarządowych, mediów i innych zainteresowanych stron. Punkt kompleksowej obsługi²⁰ ustanowiony w umowie o handlu i współpracy również dostarcza Komisji informacji na potrzeby analiz.

²⁰ Punkt kompleksowej obsługi jest scentralizowanym punktem kontaktowym dla zainteresowanych stron z siedzibą w UE, które chcą złożyć skargę dotyczącą problemów z uzyskaniem dostępu do rynku, równych warunków działania lub nieprzezwyciężenia zobowiązań w zakresie handlu i zrównoważonego rozwoju lub

7.1. Standardy pracy i standardy społeczne, środowisko i klimat, zrównoważony rozwój

Po wystąpieniu z UE Zjednoczone Królestwo ogłosiło szeroko zakrojoną reformę regulacyjną w ramach ambitnego celu polegającego na „przejęciu kontroli nad prawem” i rozpoczęło konsultacje publiczne na temat reformy ram prawnych na rzecz lepszego stanowienia prawa²¹.

W zakresie polityki zatrudnienia i polityki społecznej rząd Zjednoczonego Królestwa ogłosił zamiar utworzenia jednego organu egzekwowania praw pracowniczych, którego zadaniem będzie prowadzenie scentralizowanego nadzoru nad przepisami prawa pracy²². Komisja uważnie śledzi zmiany ustawodawcze w tym zakresie, w szczególności w odniesieniu do uprawnień i zasobów tego organu do pełnienia roli związanej z egzekwowaniem praw. Po wejściu ustawy w życie Komisja będzie uważnie monitorować, czy odpowiednie standardy pracy i standardy socjalne są skutecznie egzekwowane zgodnie z wymogami umowy o handlu i współpracy. Komisja i Zjednoczone Królestwo omówiły tę kwestię na pierwszym posiedzeniu Specjalnego Komitetu Handlowego ds. Równych Warunków Działania na rzecz Otwartej i Uczciwej Konkurencji oraz Zrównoważonego Rozwoju, podczas którego obie strony zgodziły się co do tego, jak ważne jest skuteczne egzekwowanie praw pracowników.

Zjednoczone Królestwo przyjęło także ustawę środowiskową z 2021 r.²³ ustanawiającą Urząd Ochrony Środowiska i odnoszącą się do konkretnych aspektów polityki związanych z odpadami, bioróżnorodnością, jakością powietrza, wodą i ochroną przyrody. W tym przypadku Komisja będzie również monitorować, czy Urząd posiada wystarczające uprawnienia i zasoby, aby móc skutecznie egzekwować przepisy dotyczące ochrony środowiska zgodnie z zobowiązaniami wynikającymi z umowy o handlu i współpracy. Ponadto Komisja zwróci uwagę na skuteczną realizację zobowiązań w zakresie ochrony środowiska po przyjęciu ustawy i powiązanych z nią przepisów prawa wtórnego.

Przepisy UE regulujące sektor chemiczny zostały wprowadzone do prawa krajowego Zjednoczonego Królestwa²⁴ w 2021 r. z uwzględnieniem pewnych zmian wynikających z wystąpienia tego kraju z UE. Komisja ściśle monitoruje podejście Zjednoczonego Królestwa do ograniczeń i zezwoleń dotyczących substancji chemicznych oraz ich rejestracji w celu zapewnienia zgodności z odpowiednimi zobowiązaniami wynikającymi z umowy o handlu i współpracy.

W kwestii ochrony klimatu Zjednoczone Królestwo wprowadziło własny system handlu emisjami.²⁵ System ten ma zastosowanie do energochłonnych gałęzi przemysłu, sektora wytwarzania energii elektrycznej oraz przemysłu lotniczego. Obejmuje on działania polegające na spalaniu paliw w instalacjach. W lotnictwie system ma zastosowanie do lotów

wynikających z ogólnego systemu preferencji taryfowych. Więcej informacji:

<https://ec.europa.eu/trade/trade-policy-and-you/contacts/chief-enforcement-officer/>

²¹ Zapowiedź reformy regulacyjnej kluczowych sektorów:

<https://www.gov.uk/government/publications/brexit-opportunities-regulatory-reforms>

²² https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/991751/sing-le-enforcement-body-consultation-govt-response.pdf

²³ <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2021/30/contents/enacted>

²⁴ <https://www.hse.gov.uk/reach/index.htm>

²⁵ <https://www.gov.uk/government/publications/participating-in-the-uk-ets/participating-in-the-uk-ets>

na terenie Zjednoczonego Królestwa, a także do Gibraltaru i Europejskiego Obszaru Gospodarczego. Od maja 2021 r. Zjednoczone Królestwo organizuje aukcje uprawnień do emisji. Ceny rozliczenia były do tej pory na poziomie porównywalnym do poziomu w UE lub wyższym.

Art. 18 ust. 2 Europejskiej karty społecznej²⁶ zawiera wymóg, aby Zjednoczone Królestwo zmniejszyło lub zniosło opłaty administracyjne, w tym opłaty za wizy pracownicze. Do niedawna Zjednoczone Królestwo stosowało zniżkę w wysokości 55 GBP od opłat za wizy długoterminowe dla wszystkich pracowników pochodzących z państw, które ratyfikowały Kartę, otwartą do podpisu w 1961 r. W grudniu 2020 r. Zjednoczone Królestwo ogłosiło, że od 2021 r. zniżka ta nie będzie miała zastosowania do obywateli pięciu państw członkowskich UE.²⁷ W lipcu 2021 r. Zjednoczone Królestwo przekazało zawiadomienie o zamiarze wypowiedzenia art. 18 ust. 2 Europejskiej karty społecznej. We wrześniu 2021 r. Zjednoczone Królestwo podjęło decyzję o zniesieniu od lutego 2022 r. ulgi wizowej dla wszystkich obywateli UE. Komisja podnosiła tę kwestię na posiedzeniach Rady Partnerstwa oraz Specjalnego Komitetu Handlowego ds. Równych Warunków Działania na rzecz Otwartej i Uczciwej Konkurencji oraz Zrównoważonego Rozwoju. Wyraziła rozczarowanie, że Zjednoczone Królestwo nie rozszerzyło zniżki na opłaty wizowe na obywateli wspomnianych pięciu państw członkowskich UE, lecz zamiast tego zdecydowało się całkowicie znieść tę zniżkę.

7.2. Kontrola subsydiów

W czerwcu 2021 r. rząd Zjednoczonego Królestwa przedstawił projekt ustawy o kontroli subsydiów (Subsidy Control Bill)²⁸, której celem jest ustanowienie ram prawnych dla przyszłego nadzoru nad subsydiami. W projekcie przewidziano przepisy prawa materialnego i przepisy wykonawcze.

Jeśli chodzi o przepisy prawa materialnego, projekt ustawy zawiera definicję subsydium oraz zbiór ogólnych i szczegółowych zasad dotyczących subsydiów, które opierają się na zasadach określonych w umowie o handlu i współpracy, a także na przepisach dotyczących przejrzystości.

W kwestii przepisów wykonawczych w projekcie ustawy ustanowiono jednostkę ds. subsydiów w ramach Urzędu ds. Konsumentów i Rynków, która będzie pełnić rolę niezależnego organu posiadającego uprawnienia w zakresie kontroli subsydiów. W projekcie przewidziano ponadto system kontroli subsydiów *ex post* z pewnymi elementami kontroli *ex ante*. Trybunał Apelacyjny ds. Konkurencji będzie mógł nałożyć nakaz odzyskania środków w przypadku gdy subsydium zostało przyznane niezgodnie z prawem. Oczekuje się, że zostaną wydane dodatkowe przepisy wykonawcze i wytyczne. Komisja będzie kontynuowała monitorowanie rozwoju sytuacji.

²⁶ Europejska karta społeczna to traktat zawarty w ramach Rady Europy, który został otwarty do podpisu w 1961 r., a zaczął obowiązywać w 1965 r. Karta została zmieniona w 1996 r. Zmieniona karta weszła w życie w 1999 r.

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168048b059>

²⁷ Bułgaria, Estonia, Litwa, Rumunia i Słowenia.

²⁸ <https://www.gov.uk/government/collections/subsidy-control-bill>

Komisja analizuje również subsydia na wspieranie energii ze źródeł odnawialnych w ramach systemu „kontraktów na transakcje różnicowe” Zjednoczonego Królestwa²⁹. Komisja wyraziła obawy co do włączenia do kwestionariusza dotyczącego planu łańcucha dostaw informacji o „procentowym udziale treści dotyczących Zjednoczonego Królestwa”. Komisja podnosiła tę kwestię na posiedzeniach Specjalnego Komitetu Handlowy ds. Towarów i Specjalnego Komitetu Handlowego ds. Równych Warunków Działania na rzecz Otwartej i Uczciwej Konkurencji oraz Zrównoważonego Rozwoju, a także Komitetu Partnerstwa Handlowego. Komisja zwróciła się do Zjednoczonego Królestwa o usunięcie z kwestionariusza informacji o treściach lokalnych i dostosowanie punktacji kryteriów kwalifikowalności, a także o wydanie dodatkowych wytycznych w celu potwierdzenia, że pytanie o treści dotyczące Zjednoczonego Królestwa zostało usunięte i nie będzie punktowane w żaden sposób, w tym na etapie realizacji, co skutecznie wyeliminuje jakąkolwiek rolę lokalizacji.

Zjednoczone Królestwo zaproponowało utworzenie ośmiu wolnych obszarów celnych³⁰, z których dwa rozpoczną funkcjonowanie w 2021 r. i w których obowiązywały będą szczególne zasady, takie jak bezpośrednie środki podatkowe (np. ulgi podatkowe) i uproszczone procedury celne lub subsydia na wsparcie handlu i inwestycji. Komisja będzie nadal monitorować ich powstawanie i kontrolować ich zgodność z postanowieniami dotyczącymi równych warunków działania zawartymi w umowie o handlu i współpracy, w szczególności dotyczącymi subsydiów i opodatkowania.

8. Transport

Z końcem okresu przejściowego Zjednoczone Królestwo przestało uczestniczyć w jednolitym rynku transportu UE. Mimo że w umowie o handlu i współpracy określono zasady dotyczące utrzymywania połączeń między UE a Zjednoczonym Królestwem, prawa dostępu operatorów transportowych, zwłaszcza w transporcie lotniczym i drogowym, są znacznie mniejsze niż prawa dostępne na jednolitym rynku UE. Na przykład linie lotnicze ze Zjednoczonego Królestwa nie mogą już oferować regularnych usług transportu lotniczego między państwami członkowskimi.

Po wejściu w życie umowy o handlu i współpracy uzgodnione przez strony wzajemne prawa w transporcie lotniczym i drogowym zaczęły być natychmiast stosowane i jak dotąd nie stwarzają problemów.

W umowie o handlu i współpracy przewidziano również możliwość zawierania umów dwustronnych między państwami członkowskimi a Zjednoczonym Królestwem dotyczących usług transportu lotniczego w odniesieniu do przewozów wyłącznie towarowych w ramach tzw. przywileju piątej wolności³¹. Na podstawie uprawnienia określonego w art. 6 decyzji Rady (UE) 2021/689 do końca 2021 r. następujące państwa członkowskie zgłosiły Komisji swoje umowy ze Zjednoczonym Królestwem: Luksemburg, Malta, Francja, Słowacja, Niemcy, Estonia, Republika Czeska, Finlandia, Belgia, Szwecja, Dania, Bułgaria, Węgry, Łotwa, Niderlandy, Irlandia, Cypr, Grecja i Litwa.

²⁹ <https://www.gov.uk/government/publications/contracts-for-difference/contract-for-difference>

³⁰ <https://www.instituteforgovernment.org.uk/explainers/trade-freeports-free-zones>

³¹ Prawo lub przywilej odnośnie do regularnych międzynarodowych przewozów lotniczych, nadane przez jeden kraj drugiemu krajowi, do rozpoczęcia i zakończenia na terytorium pierwszego kraju lotu odbywającego się z lub do państwa spoza UE.

W zakresie kontroli zdolności do lotu statków powietrznych, silników i śmigieł zaprojektowanych na ich terytorium, a także powiązanych procesów certyfikacji, w 2021 r. zakończono 15 procedur zatwierdzenia, głównie polegających na wydaniu uzupełniających certyfikatów typu lub wprowadzeniu zmian w istniejących projektach. Spośród nich 13 zatwierdzeń wydała Agencja Unii Europejskiej ds. Bezpieczeństwa Lotniczego, a dwie Urząd Lotnictwa Cywilnego Zjednoczonego Królestwa.

9. Rybołówstwo

Z końcem okresu przejściowego Zjednoczone Królestwo przestało uczestniczyć we wspólnej polityce rybołówstwa UE. Choć w umowie o handlu i współpracy przewidziano wzajemny dostęp do wód każdej ze stron, a także szczegółowe zasady dotyczące dostępu do wód terytoriów zależnych Korony Brytyjskiej w okresie dostosowawczym, warunki połowów dla rybaków obu stron znacznie się zmieniły.

Komisja zapewniła większości unijnej floty rybackiej dostęp do wód Zjednoczonego Królestwa i terytoriów zależnych Korony Brytyjskiej. Zapewnienie dostępu mniejszych statków UE i statków zastępczych do mórz terytorialnych Zjednoczonego Królestwa (6–12 mil) oraz do wód Wysp Normandzkich pozostaje jednak kwestią problematyczną. Choć poczyniono znaczne postępy, do końca roku wiele statków starających się o dostęp do tych mórz nie otrzymało licencji. Komisja wraz z zainteresowanymi państwami członkowskimi bada okoliczności związane z każdą wnioskowaną licencją, która nie została przyznana.

Strony wymieniły również powiadomienia o wszystkich nowych środkach zarządzania zgodnie z wymogiem określonym w art. 496 ust. 3 umowy o handlu i współpracy. Specjalny Komitet ds. Rybołówstwa opracuje wzajemnie akceptowalne terminy i procedury dotyczące takich powiadomień.

UE i Zjednoczone Królestwo przeprowadziły również coroczne konsultacje w sprawie zarządzania stadami wspólnie eksploatowanymi. W czerwcu 2021 r. osiągnięto porozumienie w sprawie całkowitych dopuszczalnych połowów na 2021 r. Z kolei w grudniu 2021 r. osiągnięto porozumienie w sprawie całkowitych dopuszczalnych połowów na 2022 r.

10. Koordynacja systemów zabezpieczenia społecznego

Z końcem okresu przejściowego w Zjednoczonym Królestwie przestały obowiązywać unijne mechanizmy koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego. Umowa o handlu i współpracy pozwala ograniczyć negatywny wpływ poprzez ochronę praw do zabezpieczenia społecznego osób przemieszczających się między UE a Zjednoczonym Królestwem po 1 stycznia 2021 r. W tym celu umożliwia ona koordynację większości świadczeń z zabezpieczenia społecznego.

W 2021 r. współpraca w dziedzinie zabezpieczenia społecznego przebiegała dobrze. Nie stwierdzono problemów strukturalnych z wykonywaniem Protokołu w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego w ramach umowy o handlu i współpracy. Ponadto Specjalny Komitet ds. Koordynacji Zabezpieczenia Społecznego przyjął poprawki do załączników do protokołu, aby potwierdzić, że państwa członkowskie nadal zezwalają pracownikom delegowanym do Zjednoczonego Królestwa lub z tego kraju na objęcie ich –

na określonych warunkach – ustawodawstwem w zakresie zabezpieczenia społecznego państwa wysyłającego.

11. Współpraca organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych

Z końcem okresu przejściowego zmieniły się ustalenia dotyczące współpracy organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych między UE a Zjednoczonym Królestwem. Na przykład mechanizmy oparte na wzajemnym uznawaniu zastąpioną uzgodnieniami o wzajemnej pomocy prawnej. Ponadto Zjednoczone Królestwo nie jest już członkiem unijnych organów ścigania i ma ograniczony dostęp do unijnych baz danych lub nie ma go wcale. Chociaż w umowie o handlu i współpracy przewidziano współpracę między stronami, to obecnie odbywa się ona na takich samych zasadach jak w przypadku państw niebędących członkami UE.

W 2021 r. nadal prowadzono współpracę operacyjną z Europolem i Eurojustem, aczkolwiek odbywa się ona na takich samych zasadach jak w przypadku państw niebędących członkami UE i podlegała uzgodnieniom dwustronnym. W tym celu 27 września 2021 r. zawarto uzgodnienia robocze i administracyjne z Europolem, w których ustanowiono stosunki współpracy, a 20 grudnia 2021 r. zawarto uzgodnienia robocze z Eurojustem.

Specjalny Komitet ds. Współpracy Organów Ścigania i Wymiaru Sprawiedliwości, który nadzoruje realizację uzgodnień dotyczących współpracy w ramach umowy o handlu i współpracy, przedłużył okres przejściowy dla oceny *ex ante* połączeń Zjednoczonego Królestwa służących wymianie danych dotyczących DNA i odcisków palców³². Tego okresu przejściowego nie można przedłużyć poza dzień 30 czerwca 2022 r., kiedy to należy dokonać oceny połączeń Zjednoczonego Królestwa.

Umowa o handlu i współpracy zawiera wymóg, aby Zjednoczone Królestwo usuwało dane dotyczących przelotu pasażera otrzymane po opuszczeniu kraju przez pasażerów, chyba że ocena ryzyka wskazuje na potrzebę zachowania takich danych. Zjednoczonemu Królestwu zezwolono na odstąpienie od tego obowiązku na okres przejściowy jednego roku po wejściu w życie umowy o handlu i współpracy, do czasu wdrożenia pewnych dostosowań o charakterze technicznym. Okres przejściowy miał zakończyć się 31 grudnia 2021 r. Jednak 21 grudnia 2021 r. Rada Partnerstwa, po przeanalizowaniu informacji przekazanych przez Zjednoczone Królestwo na temat zabezpieczeń i działań podjętych w celu umożliwienia usuwania danych oraz wykorzystania uprawnienia na podstawie art. 552 ust. 13 umowy o handlu i współpracy, podjęła decyzję o przedłużeniu okresu przejściowego o dodatkowy rok ze względu na szczególne okoliczności³³.

³² Decyzja nr 1/2021 Specjalnego Komitetu ustanowionego na podstawie art. 8 ust. 1 lit. r) umowy o handlu i współpracy między Unią Europejską i Europejską Wspólnotą Energii Atomowej, z jednej strony, a Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, z drugiej strony, z dnia 28 września 2021 r. w odniesieniu do przedłużenia okresu, o którym mowa w art. 540 ust. 3, podczas którego profile DNA i dane daktyloskopijne mogą być wymieniane ze Zjednoczonym Królestwem.

³³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/pl/TXT/?uri=CELEX:22021D2323>

12. Uczestnictwo w programach UE

W wyniku wystąpienia z UE Zjednoczone Królestwo utraciło dostęp do programów UE, w tym do oferowanych przez nie środków finansowych i możliwości wymiany. Na przykład studenci instytucji szkolnictwa wyższego tego kraju nie mogą już uczestniczyć w wymianach w ramach programu Erasmus+.

Chociaż w umowie o handlu i współpracy przewidziano możliwość uczestnictwa Zjednoczonego Królestwa jako państwa stowarzyszonego niebędącego członkiem UE w niektórych programach UE, takie uczestnictwo wymaga przyjęcia dwustronnych protokołów i wniesienia wkładu finansowego. W 2021 r. protokoły te nie zostały przyjęte.

Do czasu ich przyjęcia podmioty ze Zjednoczonego Królestwa korzystają z rozwiązań przejściowych, które umożliwiają im składanie wniosków w ramach zaproszeń do składania wniosków w programie „Horyzont Europa” i uczestniczenie w procedurach oceny.

Należy przypomnieć, że zgodnie z rozporządzeniem w sprawie programu „Horyzont Europa”³⁴ podmioty z niestowarzyszonych państw trzecich mogą uczestniczyć w projektach w ramach programu „Horyzont Europa” bez otrzymywania finansowania unijnego. W takich przypadkach podmioty z państw trzecich musiałyby uzyskać wsparcie finansowe z innych źródeł.

13. Wnioski

Pomimo bezprecedensowo szerokiego zakresu umowy o handlu i współpracy oraz zawartych w niej środków ułatwiających handel, umowa ta nie jest i nigdy nie miała być substytutem członkostwa w UE.

W przypadku handlu towarami umowa o handlu i współpracy nie eliminuje procedur i kontroli celnych, reguł pochodzenia w celu skorzystania ze zniesienia taryf ani barier pozataryfowych wynikających z rozbieżności przepisów. W przypadku usług elastyczność, jaką zapewnia umowa o handlu i współpracy, nie jest w najmniejszym stopniu porównywalna z łatwością, z jaką usługi mogą być świadczone na jednolitym rynku UE. To samo dotyczy wszystkich innych obszarów polityki UE, które są uwzględnione w umowie o handlu i współpracy, począwszy od transportu i energii, poprzez rybołówstwo, aż po współpracę wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych. Pomimo umowy o handlu i współpracy handel i współpraca między UE a Zjednoczonym Królestwem są bardziej złożone i trudniejsze w porównaniu z sytuacją, gdy Zjednoczone Królestwo było członkiem UE.

Biorąc pod uwagę, że brexit oznacza koniec dostosowywania przepisów między UE a Zjednoczonym Królestwem, bieżące i przyszłe zmiany ustawodawcze są istotne w kontekście skutecznego wykonywania umowy o handlu i współpracy. Dlatego też stałe monitorowanie reformy regulacyjnej Zjednoczonego Królestwa w obszarach wchodzących

³⁴ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/695 z dnia 28 kwietnia 2021 r. ustanawiające program ramowy w zakresie badań naukowych i innowacji „Horyzont Europa” oraz zasady uczestnictwa i upowszechniania obowiązujące w tym programie oraz uchylające rozporządzenia (UE) nr 1290/2013 i (UE) nr 1291/2013 (Dz.U. L 170, s. 1) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/pl/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R0695&from=EN>

w zakres umowy o handlu i współpracy ma zasadnicze znaczenie dla zapewnienia, aby reforma ta nie była sprzeczna z postanowieniami umowy i aby przedsiębiorstwa z UE nie znalazły się w niekorzystnej pod względem konkurencyjności sytuacji.

Celem UE jest utrzymanie stabilnych i pozytywnych stosunków ze Zjednoczonym Królestwem, które pozostaje jednym z jej głównych partnerów handlowych. Jakość przyszłych stosunków będzie jednak w dużej mierze zależeć od stopnia, w jakim Zjednoczone Królestwo będzie wypełniać zobowiązania podjęte w ramach umowy o handlu i współpracy oraz umowy o wystąpieniu.